

Hamar urte oihana

Duela hamar urte hil zuten Chico Mendes, Amazoniaren defenditzailea

ABENDUAREN 22AN 10 URTE bete ziren Darly Alves lurjabearen esanetara zeuden pistolariak Chico Mendes erail zutenetik. Amazoniaren eta bertako biztanleen aldeko mugimenduen buru zenaren hilketak mundu guztian izan zuen oihartzuna.

Hamar urteren buruan, oihanaren deusezteak aurrera darrai, eta Chico Mendesek irekiriko bideak ez dute esperotako garapenik ezagutu. Chico Mendes eta bere ekarpenak gogoratzeko ekintza ugari ari dira garatzen haren sorlekuan, Acren: Conselho Nacional dos Seringueiros-ek bilera berezia egin du Xapurin; Rio Brancón, Amazoniako hainbat toki eta komunitate ordezkatzuz etorritako 200dik gora emakumek Amazoniako Emakumeen I. Bileran egin dute; Acreko unibertsitateak Chico Mendes omendu du, *honoris causa* doktore izendatuz...

Oihaneke langileen ordezkari

Chico Mendes 1944an sortu zen, Acreko oihaneke etxola batean. Bere familia, beste hainbaten antzera, *Hevea brasiliensis* (Seringeira) zuhaitzari latexa erauztetik bizi zen. Lan horretan eman zuen bizitzako zatirik handiena. Goma sortzeko erabiltzen zen latexaren erauzketak diru asko ekarri zuen Brasilera, eta garairik hoberenetan (XX. mende hasiera eta II. Mundu Gerra) Brasilgo esportazioen %40 izan zen. Hala ere, aberastasun hauek ez ziren sekula oihaneke seringeroen etxoletaraino iristen. Familia horiek erdi-esklabotza sisteman lan egiten zuten, lurren eta zuhaitzen jabe ziren *patroien* menpean. Patroiek, soldataren trukean, munizio, janari, erregai eta arropaz hornitzen zituzten seringeroak, erabateko menpekotasunera behartuz eta inoiz kitatu ezingo zituzten zorrak sortuz. Esklabotza berezi honen eragileetako bat seringeroak oihanean erabat bakarturik egotea zen. Biltzeko arazoak izan arren, gertatzen ziren protestaldiak eta kexak; isilpetik irteten ziren pertsona hauek patroien indarkeria bortitzena jasaten zuten... Oihanean gorpu bat desegertaraztea gauza errazegia zen.

Chico Mendes

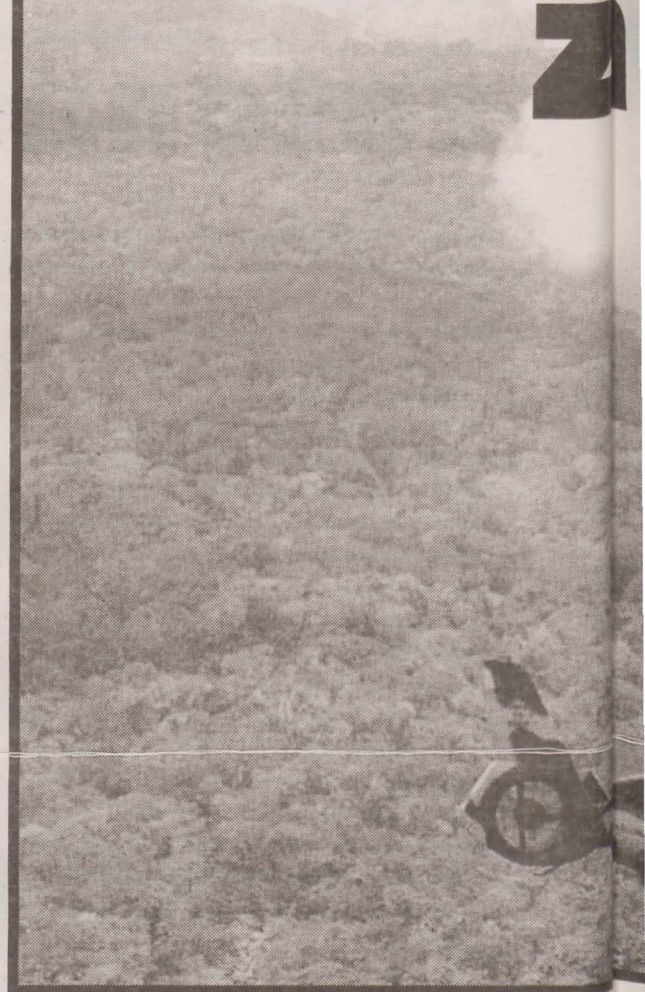
Chico Mendesen ekarpen nagusietako bat seringeroen aldarrikapenen eta oihanaren kontserbazio mugimenduen artean lortu zuen uztarketa izan zen. Argi ikusi eta erakutsi zuen oihanaren kontserbazioa bertako populazioen bizikaltatearen baitan dagoela.

Asiako *Hevea* landaketek eta goma sintetikoaren ekoizteak errentagarritasuna kendu zioten Amazoniako latexari, eta azken berrogei urteetan latexerauzketa lanak gainbera bortitza ezagutu du. Patroiek, negozioaren ahultzea ikusirik, lurak Brasil hegoaldeko enpresariei saldu edo aberastan berriak eskaintzen zituzten jardueri ekin zioten. Hala, seringeroen jabe zirenek oihanak gupidarik gabe moztu zituzten eta haien tokian behialde handiak ezarri, lur haietan bizi ziren seringeroak kanporatuta. Seringero asko eta askok Rio Brancoko fabela-etxeak bete zituzten, miseria eta indarkeriazko zuloan betiko murgilduz, baina beste talde handi batek, txikizio-makinari

aurre eginez, bere ohiko bizimoduari eutsi zion.

Askapenaren teologia bultzatzen zuten apaizen laguntzaz, seringeroak sindikatuetan antolatzen hasi ziren. Sindikatuek seringeroen bizimodua ziurtatu eta hobetzeko bideari ekin zioten, oihaneke biztanleentzat gutxieneko hezkuntza eta osasuna aldarrikatzen zuten, eskolak eta farmaziak nahi zituzten. Helburu horiek lortzeko oihana bera ezin bestekoa zela konturatu ziren, eta lurjabe edo *fazendeiroek* gupidagabe moztzen zuten oihana; premiazko lanean hasi ziren, beraz, oihanaren defentsan. Seringeroen borroka antolatuen hastapenetan Chico Mendes nabarmentzen hasi zen. Oihaneke sekretuak eta seringeroen bizitzaren zailtasunak txikitatiki ezagunak izatez gain, alfabetatua zen eta bere inguruko neska-mutilei irakurtzen eta idazten erakusten aritzen zen. Bere hasierako ardura oihanean hezkuntza eta eskolak zabaltzea bazen ere, lehentasunez jabeturik, lurraren aldeko lanetan murgildu zen... betiko.

Sindikatuaren sorkuntza prozesutik (1975) erail zuten arte (1988) seringeroen eta oihanaren aldeko borrokan aritu zen, ekarpen aurrerakoi eta baliagarri ugari eginez. Seringeroen interesak aldezteko bidean, Brasilgo naiz atzerriko ekologista, politikari, legelari, gobernuz kanpoko erakunde, eliza eta bankariekin bildu eta eztabaidatu zuen, eta negoziatzeko ahalmen ikusgarria erakutsi.

Nazioarteko maila eman zion seringeroen borrokari, eta horregatik ospea eta begirunea irabazi zuen mundu guztian.

Ekarpenak

Bere ekarpen nagusietako bat seringeroen aldarrikapenen eta oihanaren kontserbazio mugimenduen artean lortu zuen uztarketa izan zen. Argi ikusi eta erakutsi zuen oihanaren kontserbazioa bertako populazioen bizi-kaltatearen baitan dagoela; giza berdintasunik eta justiziarik gabe ezinezkoa dela natura kontserbatzea.

Seringeroen arteko antolaketa hainbat mailatan bultzatu zuen: sindikatuaren sorreran parte hartzeaz gain, Brasil osoko erakunde bat bultzatu zuen, Conselho Nacional dos Seringueiros, Brasilgo seringeroak biltzen dituen. Bestalde, bere ametsari-ko bat hil ondoren bete zen: 1989an, oihaneke seringeroak eta indiarak biltzen zituen batzarra sortu zen, Aliança dos Povos da Floresta izenekoa.

Empate-a izan zen Chico Mendesek eta sindikatuko langileek asmatu zuten borroka sistema baketsua. Kamioi eta traktoreak oihan zati bat suntsitzen hasten zirenean, seringero koadrila handi bat makinaren aurrean jartzen zen atzera egitera behartu arte. Borroka sistema honek buruhauste latzak sortu zizkion lurjabe ugari.

Seringeroen borroka eta aldarrikapenak bideratzeko lurjabetza eredu berri bat asmatu zuten, erauzketa-erreserba zeritzona (*Reservas Extractivistas*). Eremita hauek seringeroak oihana euren ohiko jarduerara ez-predatzaileekin ustiatzen dute. Brasilgo Gobernuaren esku dauden eremu hauek seringeroen bizimoduaren eta naturaren babesgune dira.